

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФТЕХОСВІТИ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Передовий педагогічний (перспективний) досвід.

«Формування інформаційно-комунікативної компетентності в процесі самостійної роботи учнів на уроках правознавства та позаурочній роботі».

Вареник Надія Петрівна викладач правознавства
(Нікопольський центр професійної освіти)

м. Дніпропетровськ
2015

Зміст роботи методиста Муха Н.О. щодо нового передового (перспективного) педагогічного досвіду .

Опис досвіду Вареник Надії Петрівни. викладача суспільних дисциплін , голови методичної комісії Нікопольського центру професійної освіти.2015р.

Назва досвіду:

«Формування інформаційно-комунікативної компетентності в процесі самостійної роботи учнів на уроках правознавства та позаурочний час»

I . Виявлення досвіду.

- Досвід виявлено в процесі творчої, активної участі педагога в роботі обласної методичної секції: виступи, презентації, методичні розробки, звіти про діяльність методичної комісії суспільних дисциплін навчального закладу; аналітичні матеріали проведених предметних, тематичних тижнів суспільних дисциплін; ефективні результати дослідницької роботи в обласному методичному проєкті; презентація зазначеного досвіду на Всеукраїнському вебінарі НМЦ ПТО (квітень 2014р.) ; статті в Методичному віснику НМЦ ПТО з досвіду роботи; участь у вебінарі (10. 2014р.) Всеукраїнської Видавничої Групи «Основа» т.»Сучасний урок:проєктування,реалізація,аналіз»; творча співпраця з педагогічною спільнотою на порталі «Учительський журнал» де розміщено її авторські методичні розробки.(01.2015р.)

- Навчально-виховна та організаційно-педагогічна діяльність Вареник Н.П. підтверджує стабільні позитивні результати в розв'язанні актуальних правоосвітніх та правових педагогічних проблем на основі застосування інтерактивних педагогічних технологій, оригінальних активних методів навчання, інтегрування традиційної урочної та проєктної систем педагогічного процесу, сучасних засобів ІКТ.

II. Вивчення, узагальнення досвіду. (2012- 2015р.р.)

- Аналіз умов, необхідних для виконання даної роботи.

- Погодження з викладачем, методичною комісією суспільних дисциплін, адміністрацією НЦПО ідеї щодо вивчення досвіду з 2012р.

- Засідання методичної ради НЦПО(п. №2 від 04.12.2014р.)Про підсумки вивчення та впровадження ППД Вареник Н.П. у навчальному закладі.)

- Презентація авторського досвіду під час проведення НМЦ ПТО круглих столів, семінарів обласної методичної секції викладачів правових дисциплін, історії та «Людина і світ» (ПТУ-2 11.12.2014р., МВПУПІТ 16.04.2015р.)

- Робота (01-04.2015р.) експертної групи з вивчення досвіду на рівні обласної методичної секції викладачів суспільних дисциплін.(Муха Н.О. методист НМЦ

ПТО, Клопінська І.О. методист НЦПО, Есауленко О.О. заст. д. ЗОП НЦПО, Калина Н.В. методист ВПУ-17, Швидка О.М. викладач ДРЦПТО)

III. Визначення мети вивчення досвіду.

- Показати новаторську модель компонентів системної роботи викладача над науково-методичною проблемою та її результативність.
- Розкрити актуальність досліджуваної викладачем проблеми формування інформаційно-комунікаційних правових компетенцій на уроках правознавства та позаурочній роботі.
- Спонукаати творчих педагогів до застосування в роботі педагогічного досвіду Вареник Н.П. в системі правової освіти та правового виховання НЦ ПО

IV. Методи вивчення педагогічного досвіду:

Аналіз змісту та сутності педагогічної системи викладача:

↳ бесіди з педагогом щодо бачення ним ефективності досвіду: його педагогічних ідей, особливостей технології, виявлених ним позитивних результатів своєї діяльності;

↳ вивчення комплексу наявного у викладача навчально-методичного забезпечення своєї педагогічної технології (конспекти уроків, дидактичний матеріал, методичні розробки, тощо);

↳ узагальнення результатів спостереження навчальної діяльності викладача та учнів, виокремлення фактів, що засвідчують особливості авторської педагогічної технології (оригінальні прийоми і методи організації навчальної діяльності учнів, їх вплив на розвиток учнів).

2. Методи вивчення результативності авторської педагогічної системи (за матеріалами експериментальної роботи викладача на рівні предмету та порівняння його роботи з іншими викладачами ПТНЗ).

Орієнтовна структура матеріалів узагальненого передового (перспективного) педагогічного досвіду:

- назва досвіду;

«Формування інформаційно-комунікативної компетентності в процесі самостійної роботи учнів на уроках правознавства та позаурочний час»

- анотація;

Викладач удосконалює методи, форми, прийоми та засоби організації самостійної роботи учнів під час правового навчання. На основі діагностування, анкетування, опитування проводить експериментальну роботу на рівні предмету з проблеми розвитку правової свідомості і виховання правової культури учнівської молоді. Застосовує особистісно-зорієнтовані педагогічні

технології, (інтерактивні, проектні методики) активні методи навчання, між предметні зв'язки. Досліджує педагогічну проблему соціалізації, самовдосконалення, самореалізації, учнівської молоді в умовах сьогодення українського суспільства. Визначає свою роль як викладача правових дисциплін в системі правової освіти та правового виховання навчального закладу.

- умови виникнення та формування досвіду:

Актуальні тенденції реформування сучасної освіти; досягнення педагогіки і методики викладання; нові освітні потреби регіону. Впровадження регіональної програми правової освіти та виховання. Індивідуалізація навчання з урахуванням задатків, нахилів, здібностей, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб кожного учня. Розвиток правосвідомості молодого громадянина України на основі демократичних і гуманних принципів.

- для кого призначений даний досвід:

Для викладачів суспільних дисциплін області (правознавство) ПТНЗ

- у чому новизна досвіду:

1. Суть педагогічних новацій: «Не навчайте дітей так як навчали вас – вони народилися в інші часи» (Конфуцій)

2. Створення авторської моделі роботи викладача правових дисциплін над методичною проблемою та визначення своєї ролі в системному комплексі правової освіти і правового виховання навчального закладу.

3. Формування авторської моделі інтеграції правової освіти і виховання на основі проектних та інтерактивних педагогічних технологій. Особистісно - діяльнісний підхід в розробках уроків, позаурочних заходах. Індивідуалізація нового дидактичного матеріалу з урахуванням психічного розвитку підлітків; застосуванням принципів демократизму та гуманізму в навчанні:

- оволодіння варіативними методиками, вмінням застосувати в комплексі прийоми індивідуального, групового, колективного навчання;
- індивідуалізація навчання та виховання
- надання учням можливості самостійного вибору завдань різного змісту і складності;
- мотивація дітей до самостійної навчальної діяльності в проекті;
- постійна діагностика і корекція навчальних досягнень, рефлексія;
- постійна спрямованість на якісне відпрацювання кінцевих результатів,

З огляду на вище зазначене можна зробити висновок про створення авторської методичної моделі викладання правознавства з використанням у роботі сучасної науково-педагогічної спадщини І.П. Підласного, О. Пометун.

Основне призначення педагогічного процесу — формування і розвиток особистості вихованця, допомога в самоактуалізації, особистому і професійному житті.

На думку І. П. Підласого, “предмет педагогічного процесу — формування людини, яка на відміну від педагога перебуває на більш ранній стадії свого розвитку і не володіє необхідними для дорослої людини знаннями, вміннями, навичками, досвідом.

Своєрідність об'єкта педагогічної діяльності полягає також у тому, що він розвивається не у пропорційній залежності від педагогічного впливу на нього, а за законами, які властиві його психіці, особливостями сприйняття, розуміння, мислення, становлення волі та характеру ”Педагог спочатку ставить діагноз, а потім визначає конкретні орієнтири для формування і розвитку особистості кожного вихованця і всього колективу.

Основні компоненти Моделі

Передового (перспективного) педагогічного досвіду Вареник Н.П. викладача правознавчих дисциплін в системі правової освіти та правового виховання учнівської молоді Нікопольського центру професійної освіти.

як побудований досвід із технологічної точки зору;

1. стимулюючо-мотиваційні методи і прийоми
2. методи самостійної роботи учнів.
3. рефлексивні методи (результат , підсумки)

- позиція педагога, його ціннісні орієнтації та принципи діяльності; !!!

Поганий учитель пропонує істину, добрий учитель навчає її знаходити.

А. Дістервег

"Вчитель з наукової точки зору - лише організатор соціального виховного середовища, регулятор і контролер його взаємодії з кожним учнем".

Л.С. Виготський

- аналіз суперечностей, які розв'язуються даним досвідом;

1. «...Таким чином, у педагогічній теорії і практиці склалася суперечність між необхідністю цілеспрямованого формування інформаційно-комунікаційної компетентності особистості і недостатнім дидактичним забезпеченням та організаційно-методичним обґрунтуванням методів, прийомів та способів ефективного вирішення педагогічної проблеми...».(від автор досвіду Вареник Н.П.)

2. Суперечність між застосуванням діяльнісного підходу в організації позакласної та позаурочної правовиховної роботи (рольовий та проектний підхід) та рівнем правової свідомості учнів, сформованістю їхніх ціннісних ставлень, що призводить до випадків протиправної поведінки, випадків жорстокого ставлення підлітків та юнацтва один до одного.

3. між широким упровадженням державно-громадського управління навчальними закладами та реальною дією органів самоврядування в навчальному закладі, що призводить все ж таки до авторитарного, однобокого вирішення проблемних питань без урахування позиції учасників навчально-виховного процесу, ресурсів місцевої громади, унаслідок чого зростає чисельність обґрунтованих скарг у державні органи влади, невдоволення а також конфліктів між викладачами, учнями та батьками.

- ідея досвіду;

- Основна педагогічна діяльність Вареник Н.П. ґрунтується на ідеї застосування особистісно-зорієнтованих технологій та особистісно - діяльнісного підходу;
- Створення педагогічного середовища для вирішення завдання

- правової поінформованості учнів, розвитку правової свідомості і правової культури з акцентом на формування інформаційно-комунікативної правової компетентності необхідної в сфері соціального життя.
- Формування в учнів навичок взаємовідносин в правових ситуаціях; набуття вмінь пошуку, збору необхідної правової інформації, досвіду спілкування на правову тематику, участь в обговоренні соціально-правових моментів учнівської дискусії, формулювання власної позиції (розвиток критичного мислення) з правових проблем, використання нормативно-правових актів, вміння застосувати своє право, публічно представити результати своєї соціально-пізнавальної роботи у вигляді звіту, презентації, пам'ятки, участі в акціях, проектах

ефективність використання даного досвіду:

Авторська модель науково-методичної роботи викладача над методичною проблемою її складові: (додається в схемі)

- Цикл нестандартних уроків які спрямовані на формування навичок самостійної роботи та правових ІКК учня. Уроки комунікативної спрямованості: уроки-усні журнали, уроки-діалоги, уроки-роздуми, уроки-диспути, уроки-прес-конференції, уроки-репортажі, уроки-парадокси, уроки – лекції (додаток розробок)

- Введення «записничка ділової людини» на правову тематику для індивідуальної самостійної роботи учнів .

- Досвід викладача правознавства є складовою проекту **Комунікативної методики колективної творчої діяльності яка розроблена в НЦПО** дозволяє реалізовувати особисті права і свободи у співробітництві педагогічного колективу та учнівського самоврядування.

- Засобами правознавчих дисциплін, Вареник Н.П. створила правовиховне середовище **інтеграції української народної педагогіки, європейської толерантності,(7 європейських правових цінностей), та правової культури.**

Викладач щорічно проводить в навчальному закладі тематичні тижні: у вересні - до Дня європейських мов, місцевої європейської демократії, в листопаді до Міжнародного дня толерантності, в грудні – Міжнародний День прав людини, Всеукраїнський тиждень права , в травні - День Європи в НЦПО.

- Учні ведуть усний журнал «Європейські інституції на варті прав людини і громадянина ЄС».

- Постійно-діючий лекторій для учнів «Угода про асоціацію Україна ЄС і нові права українських громадян »

Особливу роль у формуванні правової культури, правосвідомості учня відіграє позаурочна робота.

- З 2011р. організовує **учнівські Парламентські ігри**, мета яких дізнатися більше про депутатську роботу вищого законотворчого органу України, виборче право в дії.

Роль викладача полягає в ініціюванні та **організації парламентських ігор у правовому середовищі, формування** навичок застосування виборчого права публічних виступів, допомога в обранні активу, розробці програми, різних правових акцій, виховання демократичних колективних традицій, створення умов для розвитку учнівського самоврядування на основі існуючого законодавства, форм толерантного спілкування в межах нових демократичних правових відносин.

- **Авторська комунікативна методика співпраці «викладач – учень» реалізована в роботі Комітету захисту прав учня НЦПО на засіданнях** якого розглядаються важливі для учнівської молоді питання: вивчення Конституції України, Конвенції про права дитини, прав неповнолітніх, учня ПТНЗ та їх захист. В Комітеті досліджують проблеми культури правового спілкування в навчальному закладі, в сім'ї, громадському середовищі, шанобливого ставлення до законів, символіки України і правопорядку в суспільстві, обговорюють питання про збереження навчального майна, обладнання інші.

- **Викладач практикує інноваційні за змістом і структурою позаурочні заходи (додаток методичних розробок):**

правовий турнір «Дух демократії» (гра проводиться за всіма правилами командних змагань.)

конкурс «Цінності демократії»

найцікавіший етап гри - **це конкурс «Юридична консультація».**

- Створила **правовий клуб (З 1998р.) «Закон і ти»** - одна з ефективних форм виховання в учнів правової культури, становлення активної громадянської позиції. Її учні беруть участь в олімпіадах з правознавства, **щорічній міській правовій грі «Підліток і закон», міських творчих конкурсах з права.**

- Залучає дітей до громадської діяльності зокрема реалізації екологічного права активною роботою в проєкті «Екологія нашого міста», програми «Наш двір».

- Як викладач створила свою систему правової поінформованості громадськості (нове в законодавстві) навчальноого закладу:

юридична консультація «Закон і право»;

«Батьківський правовий всеобуч»;

Випуск «Правового бюлетеня»

- бесіди на правову тематику : **« Увага - нова інформація про права неповнолітніх».**

-

- проблеми, які даний досвід ставить перед педагогом:

Проблема	Варіанти методичного вирішення
Відсутність бажання навчатися	Застосування методу співпраці; нетрадиційні форми роботи (ігри, складання і рішення кросвордів, ТЗН та ін.); використання активних форм навчання для підвищення пізнавального інтересу до уроку. Проекти, акції, програми, громадські завдання.
Відмова від читання.	Читання цікавих уривків з додаткової літератури, правові ситуації, аналіз юридичних задач, історично-правових свідчень, документів: фото, сімейний архів.
Велике перевантаження учнів.	Основну частину матеріалу розглядаємо на уроці, зменшуючи домашнє завдання; застосування схем, таблиць, опорних

	конспектів для швидкого і якіснішого засвоєння матеріалу.
Відсутність необхідних засобів навчання.	Виготовлення і оформлення викладачем і учнями стендів, бюлетенів, газет, плакатів, роздаткового матеріалу.(індивідуального і групового) Збір учнями необхідної інформації та її обробка. Колективне обговорення телепередач. Перегляд документальних фільмів на правову тематику та їх обговорення. Використання мультимедіа, ІКТ
Труднощі у виявленні аналітичних здібностей.	Застосування різних тестів, правових, історичних задач, креативних завдань, заснованих на обґрунтуванні своєї точки зору, необхідності дати оцінку подіям, порівняти, зробити висновок.

- Рекомендації щодо використання педагогічного досвіду в діяльності педагогів ПТНЗ !!!

1. Впроваджувати досвід рекомендовано на засіданні обласної методичної секції НМЦ ПТО викладачів суспільних дисциплін 16.04.2015р.
  2. Презентувати досвід викладача Вареник Н.П. (НЦПО) на засіданні методичної комісії ПТНЗ
  3. Застосовувати в педагогічному процесі основні компоненти моделі ППД.
  4. Викладачам вивчити банк методичних напрацювань з проблеми «Формування інформаційно-комунікативної компетентності в процесі самостійної роботи учнів на уроках правознавства та позаурочний час»
  5. Використовувати досвід роботи викладача над індивідуальною науково - методичною проблемою.
  6. Молодим спеціалістам необхідно застосовувати окремі елементи досвіду (форми, методи, прийоми, засоби) організації самостійної роботи учнів на уроках та позаурочний час.
  7. Творчим викладачам розробити власну модель діяльності в системі правової освіти та виховання навчального закладу.
  8. Ознайомитися з публікаціями Вареник Н.П. в «Методичному Віснику НМЦ ПТО» на сайті.
- Поради від автора досвіду Вареник Н.П. викладачам ПТНЗ в професійній діяльності.
- «... Правове виховання набуває нових якостей де в центрі уваги права людини та їх захист. Показники правової вихованості громадян безпосередньо впливають на розвиток громади, країни. Я вважаю, що виховувати і вчити треба в дусі часу. Новим напрямком роботи для викладача правових дисциплін є співпраця України і ЄС з прав людини. Тому засобами педагогічного впливу навчаю своїх

вихованців поважати європейські правові цінності, свободу та демократію. У кожній епохи своє виховання, своя моральна основа, своя віра, своє слово. Але є поняття, ідеали, загальнолюдські цінності на всі часи пов'язані з правами людини, її толерантністю...»

